

Nationalmuseets samlingsrapport 2019

Statsminister H. C. Hansens Balalajka. Han fik den som gave i 1956 ved et statsbesøg i Sovjet. Nu indgået i Musikmuseets samling. Foto: Marie Martens.

Indholdsfortegnelse

Opsummering	s.02
1. Samlingernes omfang og organisering	s.02
2. Indsamling	s. 03
3. Registrering	s. 04
4. Konservering	s. 05
5. Magasinering	S. 06
6. VIP	s. 07
7. Udlån	s. 07
8. Samlingsrevision og egenrevision	s. 07
9. Sikring mod brand, tyveri og hærværk	s. 08
10. Udskillelse af genstande fra Nationalmuseets samlinger	s. 09
11. Danefæarbejdet ved Nationalmuseet	s. 10

Samlingsrapport 2019 - Opsummering

Museet har i 2019 hjemtaget **15.029** genstande¹ mod 23.684 i 2018, og der er indkommet **8.537** genstande til danefævvurdering mod 17.386 i 2018.

Der er i 2019 registreret **101.807** registreringsposter² i museets samlinger mod 193.773 i 2018. Størstedelen i 2019 er digitale registreringer (udvalgte basisoplysninger) udført fra ældre, analoge systemer. En mindre del dækker registreringen af nytilkomne genstande og registreringsefterslæb.

Alle bilag til denne rapport er i museets journal. Sagsnr. 20/00231

1. Samlingernes omfang og organisering

Det vurderes, at Nationalmuseets samling i alt rummer ca. **2.000.000** eksisterende og potentielle registreringsposter, fordelt på både digitale og analoge registre. Det endelige antal kendes først, når hele museets samling er digitalt registreret.

Ved udgangen af december 2019 var godt 1.850.000 af disse digitalt registrerede.

Museets Samlingsmanual beskriver museets procedurer og arbejdsgange for samlingsrelaterede arbejdsopgaver. Samlingsmanualen revideres løbende og findes på museets intranet.

Indsamling og registrering af genstande forestås af enheder med samlingsansvar i afdelingen Forskning, Samlinger og Bevaring (FSB). Nationalmuseets samling er historisk og fagligt set organiseret i 10 fagspecifikke samlinger. Den enkelte samlings forkortelser er angivet nedenfor.

Organiseringen er som følger:

Overordnet enhed	Samlinger
Danmarks og Middelhavslandenenes Oldtid (DMO)	<ul style="list-style-type: none">• Antiksamlingen (AS)• Danmarks Oldtid (DO)
Middelalder, Renæssance og Numismatik (MRN)	<ul style="list-style-type: none">• Danmarks Middelalder og Renæssance (DMR)• Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling (KMMS)
Nyere Tid og Verdenskulturer (NTVK)	<ul style="list-style-type: none">• Danmarks Nyere Tid, herunder Liselund (DNT)• Etnografisk Samling (ES)• Musikmuseet (MM)• Tøjhusmuseet, herunder Orlogsmuseets samling (THM)• Frihedsmuseet (FHM), herunder Frøslevlejrens samling
Landbokultur og Søfart (L&S)	<ul style="list-style-type: none">• Frilandsmuseet (FLM), herunder Kommandørgårdens samling og de historiske fartøjer

¹ Begrebet genstand dækker her over enkeltstykker. Der er tale både om nye hjemtagelser og den endelige indlemmelse af en række ældre fund.

² En registreringspost er den enkelte, selvstændige post i et af museets registreringssystemer. Den kan være enten digital eller analog. En registreringspost kan dække over en eller flere genstande/enkeltstykker, eksempelvis en bunke sammenhørende skår eller en række perler fra et gravfund.

2. Indsamling

Hjemtagelser i 2019

Enhed	Antal hjemtagelsessager (ekskl. danefæsager)	Antal genstande	Antal danefægenstande
Danmarks Oldtid	1	1	4.458
Danmarks Middelalder og Renæssance	43	250	1.111
Den kgl. Mønt og Medaillesamling	3	33	9.460
Danmarks Nyere Tid	13	65	
Frilandsmuseet	19	234	
Etnografisk Samling	1	1	
Antiksamlingen	2	10	
Musikmuseet	16	52	
Krig og Besættelse (Tøjhusmuseet)	45	346	
Krig og Besættelse (Frihedsmuseet)	15	26	
I alt	158	1.018	15.209
Årets indsamling, inkl. Danefæ			16.227

Fordeling af hjemtagelser på type

Årgang	Danefæ	Øvrige Genstande	I alt	Danefæ i % af samlet mængde
2019	15.209	1.018	16.227	93,7 %
2018	21.971	1.713	23.684	92,7 %
2017	9.634	2.845	12.529	76,8 %
2016	5.004	5.432	10.436	47,9 %

Indkomst af danefæ er nærmere beskrevet i afsnit 10.

3. Registrering

Registreringsposter	Danmarks Oldtid	Danmarks Middelalder og Renæssance	Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	Danmarks Nyere Tid	Frihedsmuseet	Frilandsmuseet	Etnografisk Samling	Antiksamlingen	Musikmuseet	Tøjhusmuseet	I alt
Status primo 2019	359.595	100.796	634.791	355.410	13.247	53.364	128.424	45.007	5.156	94.707	1.790.497
Aktivitet 2019	8.401	3.140	85.633	916	25	200	3.092	9	45	346	101.807
Status ultimo 2019	367.996	103.936	720.424	356.326	13,272	53.564	131.516	45.016	5.201	95.053	1.892.304

Registrering i 2019

I 2019 er antallet af digitale registreringsposter opjusteret fra ultimo 2018-tallet til primo 2019-tallet. Der har historisk set været en skævvridning i det oprindelige antal af registreringsposter, som nu er justeret.

Det store antal indtastninger i løbet af året kan primært henføres til Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling, som digitalt har registreret omkring **75.000 mønter** med basisoplysninger fra ældre, håndskrevne protokoller.

Ligeledes er Etnografisk Samling tæt på at færdiggøre samlingens manglende registreringer fra ældre protokoller til digitale poster med godt **3000 poster** indtastet i 2019. Arbejdet afsluttes i 2020.

Antiksamlingen har afsluttet et scanningsprojekt i årene 2017-2019, hvor **18.000 sider fra i alt 170 genstandsregisterbind** er scannede og knyttet direkte til Antiksamlingens digitale registreringsposter.

Til det Nationale samlingsystem SARA er der i 2019 digitalt overført data for godt **1.700.000 registreringsposter** fra Nationalmuseets systemer. Denne overførsel omfatter, efter aftale med Slots- og Kulturstyrelsen, Danmarks Oldtid, Danmarks Middelalder og Renæssance, Danmarks Nyere Tid, Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling, Etnografisk Samling samt dele af Tøjhusmuseets samling.

Ved fortsat oprydning i museets registreringsdata forventes det, at antallet af registreringsposter ændres for flere samlinger, da der på den ene side i løbet af projektet udfases en del fejloprettelser og tomme poster af systemerne, ligesom der på den anden side sker en databerigelse og oprydning i ældre baser/protokolserier, som kan generere flere færdige poster efter migrering.

Nationalmuseets registreringsefterslæb, opgjort i antal sager³

Samling	Efterslæbssager ultimo 2018	Registreret i 2019	Efterslæbssager Ultimo 2019
Antiksamlingen	-----	-----	-----
Danmarks Oldtid	79	0	79
Danmarks Middelalder og Renæssance	39	5	40
Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	31	0	32
Danmarks Nyere Tid	275+	63	250
Musikmuseet	-----	-----	-----
Etnografisk Samling	15	1	20
Frilandsmuseet	3	2	16
Frihedsmuseet	-----	-----	-----
Tøjhusmuseet	Anslået 35.000 genstande/ukendt antal sager	20	Anslået 35.000 genstande/ukendt antal sager
I alt	+ 442		+437

Tabellens tal matcher ikke som et plus/minus-regnskab fra år til år. Det skyldes, at der jævnligt lokaliseres ældre uregistrerede hjemtagelser på magasinet, ligesom uregistrerede hjemtagelser, der er over et år gamle, hvert år lægges til registreringsefterslæbet. Tallet for registreringsefterslæbet kan derfor stige uanset, at de eksisterende/kendte efterslæbssager bliver registreret.

Efterslæbet opgøres årligt på sagsniveau for at gøre en optælling praktisk muligt. Den årlige sammentælling dækker alle sager ældre end et år, som afventer registrering.

4. Konservering

Præventiv konservering

I 2019 var der, som i de foregående år, fokus på præventiv konservering gennem en række nedpaknings- og flytteprojekter, samlet kaldet VIP (Vinge-projektet), hvor museet flytter fra mindre og uegnede magasinfaciliteter til større, samlede lokaliteter. Se punkt 5a.

Klimaarbejde

I årets løb er der rådgivet og fejlsøgt vedr.:

- Lys, klima og materialevalg i forbindelse med nye udstillinger, bl.a. Frihedsmuseets genop-sætning, På Djengis Khans Stepper og Tysklandsudstillingen.
- Projektforslag for det kommende fællesmagasin
- Udlån af museets genstande
- Klimaproblemer i museets udstillinger
- Klimaoptimering i museet magasiner

³ Registreringsefterslæb forstås som sager, der henlægges uregistreret på museet i et år eller mere efter selve genstandshjemtagelsen. Danefæ er undtaget fra denne regel, da danefæbehandling har sin egen sagsgang.

5. Magasinering

Nationalmuseets samlede magasinareal var ultimo 2019 på ca. 36.000 m² med veksellende udnyttelsesgrad i de enkelte magasiner.

Når Nationalmuseets magasinerede samling opgøres i kubikmeter, fylder den ca. 48.000 m³. Når samlingen løbende gennemgås og nedpakkes i nye kasser/formater reduceres dette pladsforbrug, for nogle samlinger med ca. 1/3.

Der monitoreres løbende temperatur og relativ luftfugtighed i 100 magasinrum, der tilsammen udgør ca. 28.800 m² af museets samlede magasinareal eller omkring 80 %. Disse klimadata giver et overblik over udviklingen i klimakvaliteten på de målte magasiner.

Ca. 20% af museets magasiner hverken affugtes eller klimamoniteres. Derfor vil andelen af magasiner med utilfredsstillende TWPI, risiko for klimabetinget skade og risiko for skimmel være større, set for den samlede helhed, end tabellen umiddelbart viser.

Fra de målte værdier beregnes magasinkvalitet ved tre parametre: *TWPI* (tidsvægtet bevaringsindeks, der angiver, hvor hurtigt eller langsomt en genstand nedbrydes over tid), *Risiko for klimabetingede fysiske skader* og *Risiko for vækst af mug/skimmelsvamp*. Tallene angiver den procentdel af det samlede, målte magasinareal, der på den enkelte parameter er tilfredsstillende, rimelige eller utilfredsstillende.

Målepunkter for Nationalmuseets magasiner

Målepunkter	Tilfredsstillende			Rimelig			Utilfredsstillende		
	2019	2018	2017	2019	2018	2017	2019	2018	2017
TWPI (Tidsvægtet bevaringsindeks)	17 %	22%	29%	78 %	60%	66%	5 %	18%	5%
Risiko for fysiske skader	44 %	52%	44%	35 %	45%	49%	21 %	3%	7%
Risiko for skimmel	99 %	99%	98%	----	----	----	1 %	1%	2%

Da klimaskærmen om mange af museets nuværende magasiner ikke er tilstrækkelig til at isolere mod udeklimaet, svinger magasintemperaturen med udetemperaturen. Det medfører lavt TWPI-bevaringsindeks ved varme somre og et højere indeks ved kølige somre, tydeligt for tallene i 2019. Der skal kun små temperaturændringer til, før TWPI-kategorierne ændres.

Den planlagte indflytning i det kommende fællesmagasin vil mærkbart forbedre dette forhold.

5.a VIP-Projekt

NM skal flytte en stor del af samlingen fra dårlige og/eller overfyldte magasiner ind i et kommende fællesmagasin i Vinge, der forventes indflytningsklart i 2021. I arbejdet indgår gennemgang og registrering af ældre fundkomplekser og dele af museets efterslæb.

Genstande pakkes i forløbet mere hensigtsmæssigt og kompakt, så derfor fylder det pakkede typisk noget mindre efter pakning.

År	Antal m3 håndteret	Antal m3 efter pakning	Antal registreringsposter pakket
2019	229	162	44.439
2018	1.631	1.048	62.314
2017	429	162	32.235

6. Udlån

Udlån, danske og udenlandske lånere

Udlån/antal sager	2017	2018	2019
Indenlandske lånere	87	99	61
Udenlandske lånere	53	59	45
I alt	140	158	106

Låneaktiviteten dækker både over løbende, tidsbegrænsede lån, samt langtidslån og fornyelser af ældre langtidslån og udredning og afvikling af ældre uddeponeringer.

Der er udført kontrol med og afsluttet en række ældre uddeponeringer til blandt andet danske kirker. Kirkesagerne afsluttes typisk ved en hjemtagelse af materialet.

7. Samlingsrevision og egenrevision

Den eksterne samlingsrevision er en påkrævet revision af museets samlinger. Udvalget skal sikre, at der gennemføres et antal revisioner hvert år, således at museets samlinger alle er reviderede hvert 5. år.

Der var i 2019 ekstern samlingsrevision på Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling og på Antiksamlingen. Rapporterne journaliserede på nr. 19/00722.

Antiksamlingen fik karakteren: **Tilfredsstillende**

Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling fik karakteren: **Ikke helt tilfredsstillende.**

For Den Kongelige Mønt- og Medaljesamlings vedkommende var det en entydig anbefaling fra revisionsudvalget at få opdateret samlingens beholdning af sikringsfotos, som nu er ca. 35 år gamle. Sikringsfotos er et uvurderligt redskab ved evt. mistanker om svind eller ombytninger.

Egenrevision på Nationalmuseet 2019

Hver samlingshavende enhed gennemgår desuden i en intern revision minimum 60 udvalgte genstandsnumre i en pladskonstaterende samlingsrevision hvert år.

9 samlinger gennemførte i 2019 egenrevision.

Egenrevision	Danmarks Oldtid	Danmarks Middelalder og Renæssance	Danmarks Nyere Tid	Musik-Museet	Etnografisk Samling	Antik-samlingen	Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	Frihedsmuseet	Frilandsmuseet
Gennemgåede genstandsnumre	87	192	88	70	83	97	1876	74	71
TS-status (Til Stede)	87	191	88	70	79	97	1876	70	71
ITS-status (Ikke Til Stede)		1			4			4	

Der er tilfredsstillende redegjort for 3 manglende genstande på Frihedsmuseets samling. Bemærkninger anført i museet placeringsystem.

1 genstand fra ES manglede ved tidligere magasingennemgang i 1990'erne. De andre lokaliseres forventeligt ved nedpakning af kældermagasiner i ES.

1 manglende genstand på DMR har været udlånt til et dansk lokalmuseum. Sagen udredes parterne imellem.

På Tøjhusmuseet trådte det løbende samlingsarbejde og samlingsprojekter ifølge den i 2014/2015 udarbejdede plan i stedet for løbende egenrevision. Til eksempel afsluttedes i 2019 en gennemgang og revision af uniformssamlingen på Tøjhusmuseet. Her blev ca. 15.000 numre gennemgået og pladsregistrerede. En lille del af materialet er nu indstillet til deaccession hos Kulturministeriet.

8. Sikring imod brand, tyveri og hærværk

I 2018 påbegyndtes en omfattende teknologisk opdatering af museets Automatiske Brand Alarmsanlæg (ABA) i Nationalmuseet København, således en eventuelt begyndende brand vil blive detekteret meget tidligt i forløbet. Arbejdet blev afsluttet i 4. kvartal 2019. Arbejdet fortsætter herefter i museets bygninger i Brede og forventes afsluttet senest 3. kvartal 2020.

Værdiredning, herunder udarbejdelse af prioriterede lister over genstande, forankres fremadrettet i museets Pladskons. Arbejdet fortsætter i 2020 -2021.

9. Udskillelse af genstande fra Nationalmuseets samlinger

Nationalmuseet udskiller genstande fra samlingen efter gældende regler i dialog med Slots- og Kulturstyrelsen og efter tilladelse fra kulturministeren.

I 2019 opnåede Nationalmuseet Kulturministeriets tilladelse til udskillelse i 3 sager.

Enhed	Sag	Antal	Journalnummer	Aftager
NTVK (Tøjhusmuseet)	Personligt udstyr anvendt i Irak	20	16/00434-74	Tilbageleveret til giver
NTVK (Frihedsmuseet)	"Frihedens Lys" - Glasmosaik	1	18/02170	Afgivet til Carl-Henning Pedersen og Else Alfelts Museum
Frilandsmuseet	Vindovn, støbejern	1	19/00199	Afgivet til Rudersdal Museum
I alt:		22		

10. Danefæarbejdet ved Nationalmuseet

Indlevering af fund til danefævurdering er stigende, og sagsbehandlingstiden fra fundindlevering på Nationalmuseet til afsluttet sag er nu på omkring 3 år i gennemsnit. Det er Nationalmuseets målsætning, at sagsbehandlingstiden skal være 1,5 år, jfr. målet herom i museets rammeaftale for 2017 - 2020.

I 2019 blev der indleveret **8.537** enkeltgenstande til danefævurdering til Nationalmuseet mod 17.386 i 2018. I alt blev **15.029** genstandsnumre registreret i museets genstandsbaser som danefæ i 2019 mod 21.971 i 2018.

Det lavere fundindtag i 2019 skyldes ikke faldende detektoraktivitet i Danmark. Den i 2019 faldende fundindlevering skyldes til dels, at lokalmuseerne er meget pressede i deres lokale sagsbehandling af det arkæologiske arbejde. Færre fund blev i 2019 klargjorte til den videre sagsbehandling på Nationalmuseet. Det forventes derfor, at et højt fundindtag stadig vil gøre sig gældende, både på lokalmuseerne og Nationalmuseet over de næste mange år.

Fund indleveret til vurdering

Årgang	Antal fund	Antal sager
2019	8.537	972
2018	17.386	2.463
2017	14.364	2.194
2016	17.055	2.047

Sagsbehandling af danefæ

Årgang	Antal breve udsendt	Antal sager indjournaliserede
2019	2.558	4.652
2018	2.069	1.793
2017	1.250	946

Registrering af danefæ

I tabellen nedenfor ses antallet af fund, der er indført i museets baser/protokoller som danefæ. Tallets størrelse afspejler registreringsaktiviteten hos sagsbehandlere/registratorer.

Samling	Antal danefæ 2017	Antal danefæ 2018	Antal danefæ 2019
Danmarks Middelalder og Renæssance	862	1.297	1.111
Danmarks Oldtid	2.180	6.298	4.458
Den Kongelige Mønt- og Medaljesamling	6.592	14.376	9.460
I alt	9.634	21.971	15.029

Udbetaling af danefægødtgørelse

Tabellen nedenfor viser den samlede udbetaling af danefægødtgørelser i de seneste tre år.

2017	2018	2019
Kr. 3.160.000	Kr. 7.679.055	Kr. 4.951.535

Sagsbehandlingstid i måneder

	Almindelige sager	Kviksager
2019	43,9	27,1
2018	43,4	23
2017	40,5	22

Efterslæb i Danefæsagsbehandlingen

Efterslæb på indjournalisering

Sager, der endnu ikke er registreret i museets journalsystem, og dermed endnu ikke fordelt til sagsbehandling.

Sekretariatet	Antal genstande	Antal sager (anmeldelser)
Ultimo 2019	17.568	1.309
Ultimo 2018	31.727	4.700
Ultimo 2017	26.423	3.987

Efterslæb for udsendelse af danefæbreve og udbetaling af danefægødtgørelse.

Sekretariatet	Antal sager
Ultimo 2019	1.230
Ultimo 2018	511
Ultimo 2017	1.231

Sager, der afventer vurdering af danefæ og konservering af danefæ.

	Antal sager				
	Møntsagsbehandling (både KMMS og Møntsagsbehandlere)	Danmarks Middelalder og Renæssance	Danmarks Oldtid	Kviksagsbehand- ler	Konserveringen
Ultimo 2019	418	181	519	1.131	4.704
Ultimo 2018	701	45	193	50	3.029
Ultimo 2017	928	280	430	-----	1.836